Mt.25:40. "Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle"

Tutustumistilaisuudet valtuutetuille – TuTI

**

Valtuustoaloite ikäihmisten tehostetun palveluasumisen lakiin säädetyn laadun varmistamiseksi Keusoten alueella

VALTUUSTOALOITE

Valtuustoaloitteen sisältö: Keusoten aluevaltuusto päättää huolehtia ikä-ihmisten tehostetun palvelu-asumisen hoidon laadusta järjestämällä ennalta ilmoittamattomia tutustumistilaisuuksia (TuTi) laadun tarkkailua varten.

Aloite varmistaa sen, että luottamushenkilöien tiedonsaantioikeus varmistuu.

Tavoite: valtuuston tai hallituksen jäsenet voisivat osallistua näihin tilaisuuksiin.

Aluevaltuusto antaa keusoten aluehallitukselle mandaatin tällaisen järjestelyn organisoimiseksi. Näitä ennalta-ilmoittamattomia tutustumistilaisuuksia ja vierailuja olisi vuodessa vähintään kolme. Niissä olisi mukana kaksi keusoten hallituksen jäsentä ja kaksi aluevaltuuston jäsentä. Vierailulla olisi jokin aihe ja vieraat olisivat yleisissä tiloissa.

1. **Tausta: Keusoten alueella havaitut laatu-ongelmat vanhusten asumisessa ja hoidossa**

Keusoten (Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen) vanhustenhoidossa ja sen valvontaraporteissa, mediassa ja sisäisissä selvityksissä on toistuvasti noussut esiin systemaattisia laadun alisuorituksia ja laiminlyöntejä, jotka liittyvät pääasiassa henkilöstöpulaan, resurssien niukkuuteen, teknisiin järjestelmiin sekä palvelurakenteen muutokseen (kotihoidon vahva painottaminen ja tehostetun palveluasumisen vähentäminen).

Keusote on raportoinut näistä avoimesti omavalvontaohjelman seurantaraporteissaan, ja ongelmiin on pyritty puuttumaan korjaustoimenpiteillä (esim. henkilöstön lisäyksillä ja ohjauksella).

Vakavia ongelmia on kuitenkin ollut: hoitajakutsujärjestelmän vakavat puutteet (esim. Sahanmäen hoivakoti, Hyvinkää). Järjestelmä oli viallinen vuosia (vähintään 2021–kevät 2025). Hälytykset eivät menneet perille, rannekkeet eivät toimineet ja järjestelmä hylkäsi kutsut automaattisesti.

Tähän liittyy surullisia esimerkkejä, joita on käsitelty julkisuudessa: 1) asukas hälytti apua vessakäynnille – hoitajat jäivät taukotilaan yli 15 minuutiksi, perhe löysi heidät sieltä. 2) hoitaja piilotti kutsupillin vaatekaappiin, koska asukas “soitti liian usein”; asukas jäi tunneiksi ilman apua. 3) Asukas löytyi lattialta ryömimässä mustelmilla, kun hälytys ei toiminut. Ongelmaan herättiin vasta keväällä 2025. Ympärivuorokautisen palveluasumisen laadullisiin puutteisiin on herätty sote-aluilla muuallakin.

Vuonna 2025 vakavat poikkeamat kasvoivat räjähdysmäisesti: 69 tapausta (2025) vs. 11 (2024). Lievät poikkeamat 151 vs. 41. Valvontakäynnit ovat paljastaneet ongelmia henkilöstömitoituksen alituksissa (esim. 0,65 → 0,6), päivittäiskirjaamisessa ja hoitosuunnitelmien puutteissa.

Esimerkiksi viriketoiminta ja ulkoilu ovat jääneet toteutumatta tai kirjaamatta. Ehkä pahimpia näistä laiminlyönneistä on se, että hoidettavien ja asiakkaan toiveita ei ole huomioitu ja että yöhoidon resurssit ovat olleet riittämättömiä. Erityisesti ns. vakavat vaaratilanteet ikäihmisten ympärivuorokautisessa hoidossa kasvoivat yli 6-kertaisesti vuonna 2025 (lähes 200 tapausta) – osasyynä mitoituksen keventäminen ja säästöpaineet/YT-neuvottelut.

Ongelma on myös kielitaitoisten hoitajien riittävyys. Senioriväestöllä on oikeus saada hoitoa omalla kielellään – suomeksi tai ruotsiksi. Kielen puutteellisesta osaamisesta voi seurata myös vakavia hoitovirheitä, joista jotkut voivat olla kohtalokkaita.

Lyhyesti: jokainen hoitovirheestä tai huonosta kielitaidosta johtuvat kuolemantapaus on liikaa hyvinvointivaltiossamme. Hyväksymällä tämän aloitteen Keusote sitoutuu nollatoleranssiin tässä asiassa.

2. **Kenen vastuulla on ikäihmisten tehostetun palvelu-asumisen laatu?**

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 7 §:stä (Järjestämisvastuu) toteaa seuraavaa: ”*Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden: yhdenvertaisesta saatavuudesta;*

2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;

tuottamistavan valinnasta;

4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;

viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä."

Tämä vastuuvelvoite kattaa kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut, mukaan lukien ikäihmisten palvelut (vanhustenhoito). Laadun määrittely, ohjaus ja valvonta kuuluvat siis suoraan hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen.

Siitä vastaa lain mukaan ennen kaikkea aluehallitus.

Lisäksi Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) vahvistaa, että hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa palveluista.

Vanhuspalvelulaki (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, 980/2012, muutoksineen) täydentää tätä velvoitetta.

Hyvinvointialueen on järjestettävä iäkkäälle henkilölle **laadukkaita** sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat tarpeisiin nähden oikea-aikaisia ja riittäviä. Hyvinvointialueen on myös vuosittain arvioitava iäkkäiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyttä ja laatua alueellaan (6 §).

Hyvinvointialueen on siis myös huolehdittava omavalvonnasta sekä ohjattava ja valvottava sekä omaa tuotantoaan että yksityisiä palveluntuottajia (hyvinvointialuelain 10 §).

Lyhyesti: aluehallitus johtaa siis alueen toimintaa, taloutta ja hallintoa, ja se vastaa käytännössä siitä, että järjestämisvastuu (mukaan lukien laadun valvonta) toteutuu.

Se ei kuitenkaan ole ainoa taho – vastuu jakautuu myös hyvinvointialuejohtajalle, viranhaltijoille ja koko organisaatiolle. Ulkoinen valvonta kuuluu Valviralle, aluehallintovirastoille ja osin muille viranomaisille.

ENSISIJAISESTI LAKI KUITENKIN VELVOITTAA VASTUUN TÄSTÄ ASIASTA SOTEALUEEN HALLITUKSELLE!

Näyttää siltä, että virallinen auditointi ei riitä lain määrittämien velvoitteiden hoitamiseen ja näin ollen Keusoten hallituksen ja valtuuston on ryhdyttävä uusiin toimiin, että ei rikota lakia ja noudatetaan sitä.

3. **Onko keusoten hallituksella ja aluevaltuustolla oikeus rahoittajana tehdä ennalta-ilmoittamattomia vierailuja ikäihmisten tehostetun palveluasumisen laadun varmistamiseksi, jos aluevaltuusto niin päättää ja jos nämä käynnit tapahtuvat yhdessä virkamiesten kanssa?**

Kyllä on. Lain mukaan Keusoten hallituksella on vastuu laadusta ja luottamushenkilöillä on laaja tiedonsaantioikeus (laki 88 §).

Tiedon kulkua ja informaation saantia vasten Keusoten virkamiesten olisi organisoitava mahdollisuus järjestää ilmoitettuja/ja ilmoittamattomia tutustumiskäyntejä tai pyytää raportteja valvonnasta.

Luottamushenkilöt osallistuisivat näihin valvontakäynteihin viranhaltijoiden kanssa. Koulutuksen jälkeen.

Mikäli aluevaltuusto tekee tällaisen päätöksen se voi johtaa siihen, että valvontaresursseja lisätään ja viranhaltijoita ohjeistetaan tekemään ilmoittamattomia käyntejä useammin. Kun käynnit tapahtuvat virkamiesten kanssa niin silloin ei tule ongelmia tietosuojan (GDPR), asukkaiden yksityisyyden, asiakasturvallisuuden ja hallintomenettelyn kanssa.

VALTUUSTOALOITEEN SISÄLTÖ JA TOTEUTUS

Valtuustoaloitteen sisältö: Keusoten aluevaltuusto päättää järjestää erityisiä ennalta ilmoittamattomia lisäauditointeja ikäihmisten tehostun palveluasumisen laadun tarkkailua varten sekä varmistaakseen sen, että luottamushenkilöien tiedonsaantioikeus varmistuu (88 §).

Aluevaltuusto antaa keusoten aluehallitukselle mandaatin tällaisen järjestelyn organisoimiseksi. Näitä ennalta-ilmoittamattomia vierailuja olisi vuodessa vähintään kolme. Niissä olisi mukana kaksi keusoten hallituksen jäsentä ja kaksi aluevaltuuston jäsentä. Vierailulla olisi jokin aihe ja vieraat olisivat yleisissä tiloissa. Keusote sitoutuu myös järjestämään myös tarvittavaa koulutusta näitä yllätysauditointeja varten niihin osallistuville.

Perusteena on se, että aluevaltuustolla on oikeus rahoittajana ja lain velvoittamana vastuutahona vahvistaa valvonnan periaatteita ja vaatia tehokkaampaa laadunvarmistusta (mukaan lukien ennalta ilmoittamattomia käyntejä viranhaltijoiden toimesta). Se palvelee myös laajaa tiedonsaantia.

Käytännön toimenpiteet valtuustoaloitteen täytäntöönpanoon liittyen

Ensiksi, laajan tiedonsaantivelvoitteen täyttämiseksi hallituksen, tarkastuslautakunnan ja valtuuston pitää saada iltakouluselvitys valvonnasta; miten omavalvonta toimii omissa paikoissa ja ostopalveluissa; kuinka ikäihmisten tehostettu palveluasumisen laatu on hoidettu.Kuinka se tehdään, miten se tehdään? Valtuuston on päästävä keskustelemaan asiasta.

Toiseksi, on luotava selvitys, jossa on oltava arvio siitä miten tätä järjestelmää voidaan parantaa; tarvitaanko lisää resurssointia budjettiin tai lisää valvontaa.

Kolmanneksi, päivitetään hoidonlaadunsuunnitelmaa virkamiesten johdolla. Päivitettyyn suunnitelmaan on tultava selvitys ja tekninen suunnitelma siitä miten luottamushenkilöt tekevät näitä auditointikäyntejä yhdessä viranhaltijoiden kanssa. Tätä varten heille järjestetään koulutusta.

Neljänneksi, tiedonsaamisen kannalta on tärkeä, että vuosittain tästä vierailuista tulisi tehdä ns. vuosittain laatuselvitys valtuustolle; niin, että valtuuston jäsenet voivat osallistua sen tekemiseen. Sen jälkeen kun ovat osallistuneet auditointeihin.

Viidenneksi, mukana virkamiesten on tehtävä arvio siitä mitkä vakavista vaaratilanteista ovat johtuneet puutteellisesta kielitaidosta. Riittävä ja hyvä kielitaito (suomi, ruotsi) merkitsee hoidon minimilaatua. Mikäli havaitaan puutteita kielitaidossa on palkattava suomen- tai ruotsinkieltä osaavia hoitajia lisää. Samalla on koulutettava tarmokkaasti niitä hoitajia, joilla tätä vaadittavaa kielitaitoa ei ole. Että lakia ei rikota, on vaadittava kielen osaamista 1 vuoden kuluessa havaitusta puutteellisesta kielitaidosta. Jollei tätä kielitaitoa saavuteta, ei henkilöä voida enää palkata tai hänen virkasuhdettansa vahvistaa.

Vielä kerran: valtuusto ja hallitus kantaa viimekädessä vastuun laadusta ja siitä, että lainsäätäjän tahto toteutuu.

Lain edellyttämä korkea laatu tuetussa asumisessa varmistuu virkamiesten, valtuutettujen ja valvovien viranomaisten hyvällä ja luontevalla yhteistyöllä.

28.5.2026 Järvenpäässä

Arto Luukkanen – Keusoten aluevaltuuston jäsen ja Keusoten aluehallituksen jäsen

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

JNE...